



Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi televizyon ders programlarının yeni tasarım ve üretim süreçleri

Yrd. Doç. Hüseyin Selçuk KIRAY^a

^a Anadolu Üniversitesi, Yunus Emre Kampüsü, AÖF, TV Yapım Merkezi, 26470, Eskişehir

Özet

Açık ve uzaktan eğitim kapsamında yer alan öğrencilere zamanın teknolojik koşullarına bağlı olarak çeşitli öğretim malzemeleri hazırlanıp sunulmaktadır. Bu malzemeler ana ve yan malzemeler olmak üzere iki grupta toplanır. Yan malzemeler arasında yer alan ders videoları, derin öğrenme süreçlerine katkıları ile dikkat çekmektedir. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi'nde televizyon ders programları önemli bir öğretim malzemesi olarak 1982 yılından beri üretilip yayınlanmaktadır. Ders videosu olarak da tanımlanabilen bu öğretim malzemesi, 2016-2017 eğitim-öğretim yılını kapsayan sürece yönelik olarak yeni bir tasarımla öğrencilere sunulmaya başlanmıştır. Bu tasarım, özellikle dijital teknolojinin gelişimi ve televizyon izleyicisinin bilgiye ulaşma kaynakları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Tasarım sürecinde, ders videolarının konu sunumunun modüler yapıda olması ve kısa sürede etkin konu anlatımının gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Açıköğretim, uzaktan öğretim, ders malzemesi, televizyon, video, İnternet.

Abstract

Various instructional materials are prepared and presented to the students who are in the scope of open and distance education depending on the technological conditions of the time. These materials are gathered in two groups as main and side materials. The course videos, which are among the side materials, draw attention with their contribution to deep learning processes. In Anadolu University Open Education System, television course programs have been produced and broadcasted since 1982 as an important teaching material. This teaching material which can also be described as a course video, has been introduced to the students with a new design aimed at the process covering the academic year 2016-2017. This design was made especially considering the development of digital technology and the sources of information of the television audience. In the design process, it is aimed that the subject presentation of the course videos is modular structure and effective subject expression is realized in a short time.

Keywords: Open education, distance education, course material, television, video, Internet.

Giriş

Açık öğrenme ve uzaktan eğitim kavramları temel olarak, eğitim ve öğretime erişimin açılmasını, öğrencilerin zaman ve mekân kısıtlamaları olmaksızın, onlara esnek öğrenme fırsatları sunması üzerine odaklanan yaklaşımları temsil eder. Sosyal ve ekonomik kalkınmaya da katkıda bulunan bir güç olarak, açık ve uzaktan eğitim, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki eğitim sistemlerinde kabul görerek, eğitim sisteminin vazgeçilmez bir parçası haline gelmektedir. Bu aynı zamanda, İnternet tabanlı ve multimedya teknolojileriyle, geleneksel eğitim biçimlerinin yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesini sağlamaktadır. Uzaktan eğitim konusuna ilginin artmasına iki ana faktör neden olmuştur: sürekli eğitim için artan ihtiyaç ve uzaktan daha fazla konuyu öğretmeyi mümkün kılan teknolojik gelişmeler (UNESCO, 2002).

Açık öğrenme ve uzaktan eğitim kavramları kendi içinde farklılık gösterse de açık ve uzaktan öğrenme, öğrenmede her ikisini birleştiren bir amaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüz dijital çağında da öğrenmede esnekliği ve sürekliliği sağlayabilmek için açık ve uzaktan eğitim kapsamında birçok yeni ders malzemesi üretilmektedir. Bu ders malzemelerinden biri olarak, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi TV Yapım Merkezi tarafından 1982 yılından beri üretilmekte olan televizyon ders programları, yeni bir teknik ve içerik yapısıyla öğrencilerin hizmetine sunulmuştur.

Açık ve Uzaktan Eğitim Sürecinde Televizyon Ders Programlarının Yayın Ortamları

George Eastman tarafından 1888 yılında ilk makaralı filmin bulunuşundan itibaren film endüstrisinde çalışmalar yoğunluk kazanmıştır. Sessiz olarak üretilen filmlerin izleyici üzerindeki etkisi anlaşılmalı ve 1920'li yılların sonlarına doğru filmler sesli hale getirilerek, bu etkinin gücü daha da artırılmaya çalışılmıştır. 1910'lu ve 1920'li yıllarda ise çeşitli alanlarda eğitim amaçlı filmlerin üretimine başlanmıştır. Sonraki yıllarda da ilköğretim ve orta öğretim okullarında eğitim filmlerinin kullanımı yaygınlaşmıştır. Film görüntüsünün elektronik biçime dönüştürülme çabalarıyla, ilk düzenli televizyon yayını da 1936 yılında İngiltere'de başlamıştır. (Kaya, 2006). Televizyon, eğitim amaçlı olarak okullarda ve yetişkin eğitimi için ilk kez kullanılmaya başlandığı 1960'lı yıllardan 1990'lı yıllara gelindiğinde; dijital sıkıştırma ve yüksek hızlı İnternet erişimi sayesinde, video oluşturma ve dağıtım maliyeti önemli ölçüde azalmış, video kaydetme ve video dağıtım masraflarının azaltılması da video ders üretim sistemlerinin geliştirilmesine yol açmıştır. Teknoloji, öğrencilerin dersleri İnternet bağlantısı ile her zaman ve her yerde görüntülemesine ya da yeniden izlemesine olanak tanımaya başlamıştır (Bates, 2014).

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi (AÖS) gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak “yaşam boyu eğitim” ilkesiyle öğrencilerine birçok öğrenme ortamı sunmaktadır. AÖS öğrenme sürecinde öğrencilere sunulan ders malzemeleri temel ve yan malzemeler olmak üzere iki grupta toplanabilir. Ders kitapları, AÖS öğrencilerinin temel ders malzemesi olarak uzaktan eğitim pedagojik formuna uygun olarak üretilmektedir. Öğrenme sürecini desteklemek ve pekiştirmek

amacıyla üretilen yan malzemeler ise; ünite özetleri, çözümlü sorular, sesli kitaplar, etkileşimli e-ders, deneme sınavları ve yaprak testler olarak sıralanabilir. Ders videoları da görsel-işitsel iletişim süreç ve elemanlarını kullanarak, öğrenme sürecinde ders kitabını destekleyen en önemli yardımcı malzemelerden biri olarak dikkat çekmektedir.

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi'nde üretilen ders videoları tarihsel süreç içerisinde incelendiğinde, temellerinin 1970'li yılların başlarında atıldığı görülmektedir. Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde (EİTİA), geleneksel öğretimin yanında derslerin öğrenciye daha etkili sunulabilmesinin yöntemleri araştırılmaya başlanmıştır. Bu süreç içindeki düşünce ve öngörüler doğrultusunda kapalı devre televizyon yayıncılığından açık televizyon yayıncılığına uzanan denemeler sürdürülmüştür. 1982 yılında Anadolu Üniversitesi'ne dönüşen kurum, üniversitenin Açık Öğretim Fakültesi'ne bağlı İktisat ve İş İdaresi Programları'ndaki öğrencilerine yönelik olarak, ilk televizyon ders yayınlarına TRT (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu) aracılığıyla başlamıştır. 1982-1983 eğitim-öğretim yılını kapsayan bu süreçten itibaren, Açıköğretim Fakültesi'nin bir birimi olan TV Yapım Merkezi stüdyolarında üretilip yayına gönderilen televizyon ders programlarının yanında, 1983-1984 eğitim-öğretim yılında radyo ders programlarının (Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca, Çağdaş Türk Edebiyatı, Eğitim Ön Lisans ve Lisans) yayınına başlanmıştır. Radyo ders programları TRT'nin Radyo-1 ve Radyo-2 kanalları aracılığıyla dinleyicisiyle buluşmuştur. Yapımları yine TV Yapım Merkezi tarafından gerçekleştirilen radyo ders programlarının üretim ve yayınları 2007-2008 eğitim-öğretim yılında son bulmuştur (Curabay ve Demiray, 2002). 1982-1983 eğitim-öğretim yılında başlayan televizyon yayınları ise 2008 yılına kadar TRT-1, TRT-2 ve TRT-4 kanalları aracılığıyla yapılmıştır. 2008-2011 yılları arasında TRT ile olan yayınlara ara verilmiş ve televizyon yayınlarına TVA (Televizyon Anadolu) adıyla lokal olarak yapılmaya başlanmıştır. 2011 yılı Ocak ayında Anadolu Üniversitesi ve TRT arasında yapılan stratejik işbirliği ile TRT Okul televizyon kanalı yayın hayatına başlarken, bu stratejik iş ortaklığı ile ulusal ve uluslararası televizyon yayıncılığı sürecine de geçildiği görülmektedir. TRT Okul televizyon kanalı üzerinden AÖS kapsamında yapılan televizyon yayınları 31.Ocak.2017 tarihine kadar sürmüştür. Süreç içinde TRT Okul kanalında AÖS ders malzemeleri dışında, yaşam boyu öğrenme ilkesi çerçevesinde eğitim amaçlı kültür-sanat programları da üretilmiş ve yayınlanmıştır. 1982-2017 yıllarını kapsayan bu süreçte ders videolarının üretim ve yayınında, AÖS kapsamındaki öğrencilerin sahip olabileceği erişim teknolojileri de düşünülerek, dönemin teknolojik imkanlarından olabildiğince yararlanılmıştır. Ders videoları televizyon yayınlarının yanı sıra video kasetler, video diskler ve İnternet gibi ortamlarda da öğrencilere ulaştırılmıştır. Öğrencilerle etkileşimli bir ortam oluşturabilmek için bazı dersler televizyondan canlı yayınlanmış ve öğrencilerin canlı yayınlara telefon ya da e-posta yoluyla katılımları sağlanarak etkileşim sürecinin içerik ile sağlanması amaçlanmıştır.

2015 yılı sonlarına doğru hizmete giren Anadolu Üniversitesi Ders Çalışma Platformu ANADOLUM e-Kampüs Sistemi ile AÖS kapsamındaki öğrencilere ders videosu malzemeleri İnternet

aracılığıyla ulaştırılmaya başlanmıştır (<https://ekampus.anadolu.edu.tr>). Aynı zamanda da popüler ve yaygın video yayıncılığı yapan Web (World Wide Web) sitelerinden YouTube’da Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi’nin Resmi Kanalı oluşturulmuştur (<https://www.youtube.com/channel/UC6-IKv5-IipN6rYvnyoNUg>). Bu Web siteleri aracılığıyla Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi’nin birimleri olan ÖTAG (Öğrenme Teknolojileri ve Ar-Ge Birimi) ve TV Yapım Merkezi tarafından üretilen tüm ders video malzemeleri AÖS öğrencilerinin erişimine sunulmuştur. Bugün ders videolarının üretimi, önlisans ve lisans programlarını kapsayacak şekilde devam etmektedir.

Senkron-Asenkron İletişim ve Teknoloji

Bilgi çağından insan çağına geçişte en önemli parametre birey ve bireye özgü iletişim teknolojilerinin gelişmesidir. Bugün, internet ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler uzaktan eğitimde maliyetin düşürülmesinin yanı sıra etkileşim, zengin görsel materyal kullanımı ve eşzamanlı - farklı zamanlı uygulama olanakları da sağlamıştır. Etkileşimli uzaktan öğrenme sistemleri etkileşimin senkron ve asenkron biçimde olmasına göre iki kategoride ele alınırken, uzaktan eğitimde yayın (multicast/unicast-broadcasting) ve talep üzerine yayın (on demand) türlerine göre etkileşim birebir çift yönlü ve birden-çoğa tek yönlü olabildiği gibi, günümüz teknolojileri ile birden-çoğa çift yönlü etkileşim ve iletişim mümkün olmaktadır. Uzaktan eğitim uygulamalarının birçoğunda farklı eğitim öğretim fonksiyonları doğrultusunda değişik teknolojilerin karışımı kullanılmaktadır. Kullanılacak teknolojilerin metin, ses, görüntü ve elektronik ortam gibi değişik ortamlarda farklı uzaktan eğitim amaçlı kullanım potansiyeline sahip olduğu görülmektedir (Mutlu, Avdan ve İşeri, 2006). Açık ve uzaktan eğitimde ders malzemelerinin tasarımları mümkün olduğunca var olan teknolojinin sunduğu imkanlar gözetilerek hazırlanır. Burada amaç; öğrenciye esnek, erişimi kolay ve bilgi kavramayı kolaylaştırıcı malzemeler sunmaktır. Ders malzemeleri; örneğin kitap gibi yalnızca görsel malzemelerden, sesli kitap gibi işitsel malzemelerden ve video gibi görsel-işitsel malzemelerden oluşabilir. Ders malzemesinin türü, malzemeyi oluşturan ve yayan teknoloji ne olursa olsun, öğrenciyle olan iletişim senkron (eşzamanlı) ya da asenkron (eş zamansız) halde gerçekleşmektedir. Öğrenci de sahip olduğu sosyal, maddi ve teknolojik imkanlar çerçevesinde bu ders malzemelerinden yararlanmaktadır.

Senkron iletişim türü öğretici ve öğrenen gibi katılımcıların bir arada olduğu iletişim, asenkron iletişim ise; katılımcıların aynı anda bir arada olmadığı iletişim olarak tanımlanır (Ruhe ve Zumbo, 2009). Bu tanımlamalardan; senkron iletişimde çift yönlü bir iletişimden, asenkron iletişimde ise; tek yönlü iletişimden söz edilebilir. Çünkü; senkron iletişimde katılımcıların karşılıklı olarak bir mesaja yanıt vermeleri beklenmektedir. Mesajlar iki yönlüdür ve iki yönlü akış sağlayabilir. Asenkron iletişimde ise; mesajlaşma tek yönlüdür ve mesajı alan kişi soru sormak ya da yanıt vermek istese de bu iletişim aksar veya zaman alır. Açık ve uzaktan eğitim televizyonu tek-yönlü ve iki-yönlü niteliğiyle tanımlanabilmektedir. Genelde tek yönlü teknolojiler televizyon yayınları, video kasetler, video diskler

ve çoklu ortam (multimedya) formatlarıdır. Çift yönlü iletişim teknolojilerine ise, video konferans ve telekonferans örnek olarak gösterilebilir. (Willis, 1994). Günümüz dijital çağında asenkron sunumlar, internet teknolojisi sayesinde oldukça esnek ve yaygın bir biçimde öğrenciye sunulabilmektedir. Öğrenciler İnternet bağlantılı akıllı televizyon, bilgisayar veya diğer mobil cihazlarıyla asenkron ders videolarına istedikleri zamanda ve değişik mekanlardan ulaşabilmektedirler. Aynı zamanda bu ders videolarına ait dijital dosyaları bilgisayar veya tabletlerine indirip çevrimdışı olarak da izleyebilmektedirler. Senkron ve asenkron teknolojiler karşılaştırıldığında Bates *Technology, E-Learning and Distance Education* adlı kitabında, asenkron teknolojilerin öğrencilere daha çok kontrol ve esneklik sağlamanın öneminden söz eder. İngiliz Açık Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmada, öğrencilerin radyo yayınından daha çok ses kasetlerini tercih ettikleri saptanmıştır. Çünkü; öğrencilerin istedikleri zamanda ve istedikleri kadar, bir kaseti durdurmaları ve ileri-geri sarmaları onlara ders malzemesi üzerinde çalışabilmeleri için daha çok zaman ve ek kontrol sağlar. Aynı kontrol asenkron teknolojileri sağlayan kitaplar, video kasetler, CD'ler (Compact Disc) ve Web siteleri için de geçerlidir (Bates, 2005). Senkron teknolojilerde ise, teknolojinin sağladığı imkanlar dahilinde, katılımcılar sosyal bir ortam içinde ve gerçek zamanlı soru-cevap etkileşiminde bulunabilirler. Fakat yine senkron iletişime göre, açık ve uzaktan eğitimden yararlanan birçok kişinin asenkron sosyal yaşam biçimi (iş, aile gibi) dikkate alındığında, asenkron iletişim öğrencilerin ders malzemelerini daha iyi kavrayabilmelerine ve daha fazla zaman ayırabilmelerine olanak tanımaktadır (Hrastinski, 2008).

Anadolu Üniversitesi AÖS'nde de video konferans ve e-seminer gibi senkron iletişimin yanı sıra, asenkron iletişim kapsamında birçok ders malzemesi öğrencilerin hizmetine sunulmaktadır. ÖTAG ve TV Yapım Merkezi tarafından üretilen ders videoları, asenkron iletişim ve teknolojiye sahiptir. Ders videoları mümkün olan teknik ve öğretim kalitesiyle üretilmekle beraber, dijital teknolojinin sağladığı olanaklarla (eşzamanlı altyazı ve video içine gömülü sorular gibi) öğrenciye daha fazla etkileşim sunabilmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla; TV Yapım Merkezi tarafından yapımları gerçekleştirilen ders videoları, 2016-2017 eğitim-öğretim yılını kapsayan süreçte, yeni bir içerik yapısı ve teknik tasarımla AÖS öğrencilerine sunulmaya başlanmıştır.

Ders Videolarının Yeni Tasarım ve Üretim Süreçleri

Günümüz dijital çağında televizyon sözcüğü; analog yayın yapan, program yayın akışına müdahale edilemeyen, program yayın saatlerinde izleyiciyi ekran karşısında esir eden, fiziksel yapısıyla taşınamayan ve izleyicinin ekran karşısında pasif halde olduğu, tek yönlü bir kitle iletişim aracını çağrıştırmamalıdır. Bugünün dijital dünyasında, televizyon tek yönlü bir kitle iletişim aracı olmaktan çıkmış, internet teknolojilerinin sunduğu imkanlarla esnek ve mobil bir hale gelmiştir. Dijital televizyon, açık ve uzaktan eğitim için yeni fırsatlar yaratırken, etkileşimli dijital televizyon yeni ve esnek bir öğrenme ortamı sağlamıştır (Aarreniemi-Jokipelta ve diğerleri, 2005).

Dijital dünyada, öğrenme süreçlerini yakından takip eden Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi, ders videolarında da yeni bir yapılanmayı zorunluluk olarak görmüş ve 2014-2015 eğitim-öğretim yılında ders videolarının tasarım süreci başlatılmıştır. Televizyon ders programları yeniden tasarlanırken, özellikle internet teknolojileri ve mobil iletişim araçlarının yaygın kullanımına bağlı olarak, öğrencilerin bilgiye ulaşma kaynakları dikkate alınmış ve kısa bir zaman diliminde etkin ve verimli bir konu anlatımı nasıl sağlanır, sorusuna yanıt aranmıştır.

Ders Videolarının Yapısal ve İçerik Tasarımı

Anadolu Üniversitesi AÖS kapsamındaki öğrencilerin temel ders malzemesi, ders kitaplarıdır. Ana kaynak ders kitapları olduğu için de videoların tasarımında ders kitabı bir bütün olarak ele alınmış ve ders kitabını oluşturan ünitelerin yapısal ve içerik incelemeleri yapılmıştır. Bu incelemeler doğrultusunda aşağıda sıralanan ana unsurlar saptanmıştır:

- Ders kitabının adı
- Ders kitabını oluşturan ünite sayısı ve başlıkları
- Bir ünitenin yapısal ve içerik biçimi
 - o Ünitenin adı
 - o Ünitenin amaçları
 - o Üniteye yer alan anahtar kavramlar
 - Ünite girişi
 - Ünitenin anlatımı
 - Ünitenin özeti

Bir ders kitabı öğrencinin konuyu daha iyi kavrayabilmesi için kendi içinde çeşitli konu başlıklarına, ünitelere ayrılır. Üniteler de, ders kitabının ana konusuna ilişkin alt konu başlıklarına ayrılmaktadır. Bir ders kitabında ana konuya ilişkin çeşitli konu parçacıkları bir araya gelerek bütünü oluşturmaktadır.

Ders videosunun tasarımında da öncelikle, her bir üniteye ait en az bir ders videosunun yapılması hedeflenmiştir. Kitap editörünün ya da yazarının gerekli gördüğü hallerde, ünite konusunun öğrenci tarafından daha anlaşılır hale gelebilmesi için, ünitenin en fazla üç ders videosuna bölünmesi planlanmıştır. Her bir ders videosunun ortalama süresi ise 10 dakika olarak belirlenmiştir. Her üniteye öne çıkan konu başlıkları bir ders videosunu oluşturmakta ve ders kitabının ele alınışındaki bu parçalanma, oluşturulan ders videolarına modüler bir yapı kazandırmıştır. Ders videoları internet tabanlı bir yayın platformuna konulduğunda ise, öğrenci konu indekslemesine göre arama yapabilecek ve arama motoru ilgili konu başlıklarını sıralayabilecek yapıdadır. Böylece öğrenciye bilgiye ulaşmada ve öğrenmede esneklik sağlanmıştır. Ders videolarının tasarımı aşamasında sayısal ve sözel alandaki çeşitli öğretim üyeleriyle sözlü görüşmeler yapılmıştır. Yapılan yüz yüze görüşmeler sonucunda çıkan ortak

görüş, öğrencilerin, üretimi planlanan modüler yapılar ile etkin ve verimli öğrenme sürecine geçeceği yönünde olmuştur. Bu noktada ortak görüşün çıkmasındaki en önemli etken, çeşitliliğin kullanılması ve ders videosunun kısa bölümlerden oluşmasıdır. Örneğin karmaşık bir konu hakkında 30 dakikalık bir ders yerine 10'ar dakikalık dilimler oluşturmanın, etkin dinlemeyi sağladığını, yapılan çalışmalar da göstermektedir (Kaya, 2006). Çevrimiçi video, eğitim videosu ve kurumsal video platformu firması olan Kultura'nın *Eğitimde Videonun Durumu* adlı 2016 yılı değerlendirme raporunda da, en etkin eğitim video süresinin 5-10 dakika arasında olduğu belirtilmektedir (Kultura, 2015).

Ders Videosu Senaryolarının Oluşturulması

Bir televizyon programının üretiminde en temel aşama senaryodur. Ders videolarının çekim senaryosu haline getirilmesinde ders kitabı editör ve yazarlarından yararlanılmaktadır. Onlardan, bir ders ünitesini en az bir en fazla üç konuya ayırıştırarak, bir içerik senaryosu hazırlamaları istenmektedir. İçerik senaryoları, TV Yapım Merkezi bünyesinde çalışan senarist grubu tarafından çekim senaryosuna dönüştürülmektedir. Yeni ders videosuna yönelik çalışmalarda, kitap editörleri ile senaristler arasındaki iletişimin daha hızlı sağlanabilmesi için, üniversitenin sahip olduğu İnternet altyapısı kullanılmıştır. Anadolu Üniversitesi BAUM (Bilgisayar Araştırma ve Uygulama Merkezi) birimi tarafından bu amaca uygun bir senaryo portalı oluşturulmuştur (<http://aofportal.anadolu.edu.tr>) (Şekil 1).



Şekil 1. Anadolu Üniversitesi Öğrenme Malzemeleri İnceleme, Değerlendirme ve Geliştirme Portalı.

Bu portal sayesinde editör ve senaristler yüz yüze görüşme sağlamadan ve zaman kaybı yaşamadan iletişimde bulunabilmektedirler. Ders kitabı ünitelerine ait içerik senaryolarının hazırlanmasında bir farklılık olmaması ve ders kitabı editörlerinin işlerini kolaylaştırabilmek için bir “içerik senaryosu oluşturma şablonu” hazırlanmıştır (Şekil 2). 10 dakikalık ders videosunun içerik olarak desenlemesi şu şekilde yapılmaktadır:

- Giriş bölümü (Sorun) 1,5 dakika

- Konu sunuş bölümü (İçerik) 7 dakika
- Özet bölümü (Çözüm) 1,5 dakika

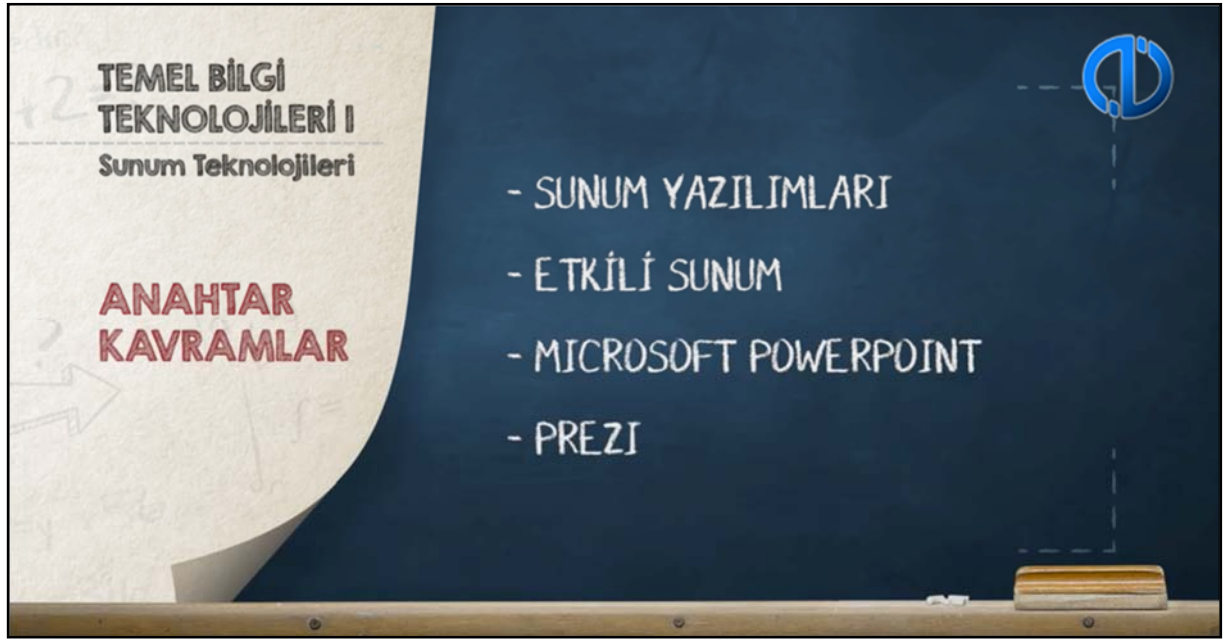
TV DERS PROGRAMI İÇERİK OLUŞTURMA ŞABLONU	
Lütfen aşağıdaki tabloda boş alanları doldurunuz.	
TV EDİTÖRÜ	
Unvanı, Adı ve Soyadı:
Unvanı, Adı ve Soyadı:
TV PROGRAMINA DÖNÜŞTÜRÜLECEK DERS KİTABI	
Kitap Adı:	HUKUKUN TEMEL KAVRAMLARI
Ünite Numarası:	6
Ünite Adı:	Hakkın Kazanılması, Kaybedilmesi, Kullanılması ve Korunması
Programının Bölüm Adı:	<i>Hakkın Kazanılması ve Kaybedilmesi</i>
TV DERS PROGRAMI BÖLÜM İÇERİĞİNİN OLUŞTURULMASI	
✓ Bu WORD dosyasının 2. sayfasında GİRİŞ, SUNUM ve ÖZET bölümlerine ait açıklamaların yer aldığı tablolar bulunmaktadır. Her bir tablonun hemen altında “ TV Programı İçeriğinin... Bölümünü Aşağıya Oluşturunuz ” cümlesi vardır. İlgili bölüme ait	

Şekil 2. TV Ders Programı İçerik Oluşturma Şablonu Örneği.

Ders kitabı editörünün şablona göre oluşturduğu içerik senaryosu senarist tarafından çekim senaryosu haline dönüştürüldükten sonra, senarist tarafından editöre geri gönderilerek onayı istenmektedir. Kitap editöründe gelen çekim senaryosu onayını takiben, çekim senaryosu ders videosuna dönüştürülmek üzere çekim aşamasına geçilmektedir.

Ders Videosunu Oluşturan Bölümler

Üç aşamadan oluşan senaryolar yapısal olarak değerlendirildiğinde, ders videosunun giriş bölümü, bir anlatıcı sesin (dış ses) ve konuya ilişkin grafiklerin yer aldığı bölümdür. Bu bölümde; konuya dikkat çekebilecek cümleler, kısa tanımlar, anahtar kavramlar ve konunun amaçlarına bağlı olarak öğrencide dikkat uyandıracak ifadeler yer verilmektedir (Şekil 3). Giriş bölümü “*Bu programı izledikten sonra ... sorusuna/sorularına cevap bulabileceksiniz*” cümlesiyle son bulmaktadır.



Şekil 3. Ders Videosu Giriş Bölümüne Ait Bir Görsel.

Ders videosunun sunum bölümü, ders videosunun konusunu oluşturan ve bu konuya ait sunumun yapıldığı bölümdür. Sunum bölümünde temel olarak; konuyu destekleyici, konunun anlaşılmasını kolaylaştırıcı görsel veya işitsel medyalar, güncel veya güncelliğini yitirmeyen örnek olaylara yer verilmektedir. Sunum bölümünde erkek veya kadın bir sunucu, televizyon öğreticisi olarak tanımlanmaktadır (Şekil 4).



Şekil 4. Ders Videosu Sunum Bölümüne Ait Bir Görsel.

Özet ya da sonuç bölümü olarak tanımlanabilecek son bölümde, sunumu yapılan ders konusunun bir özeti yapılmaktadır. Bu bölümde, ders videosunun giriş bölümünde olduğu gibi, bir anlatıcı ses ve görsellerden yararlanılmaktadır. Özet bölümünde “*Bu programda ... sorusuna/sorularına değinildi*” ve “*Konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgi ... ders kitabının ... ünitesinde yer almaktadır*” ifadelerine yer verilerek, gerektiğinde öğrencinin ders kitabına yönlendirilmesi amaçlanırken, ana ders malzemesi olan kitapla organik bağ da kurulmaktadır (Şekil 5).



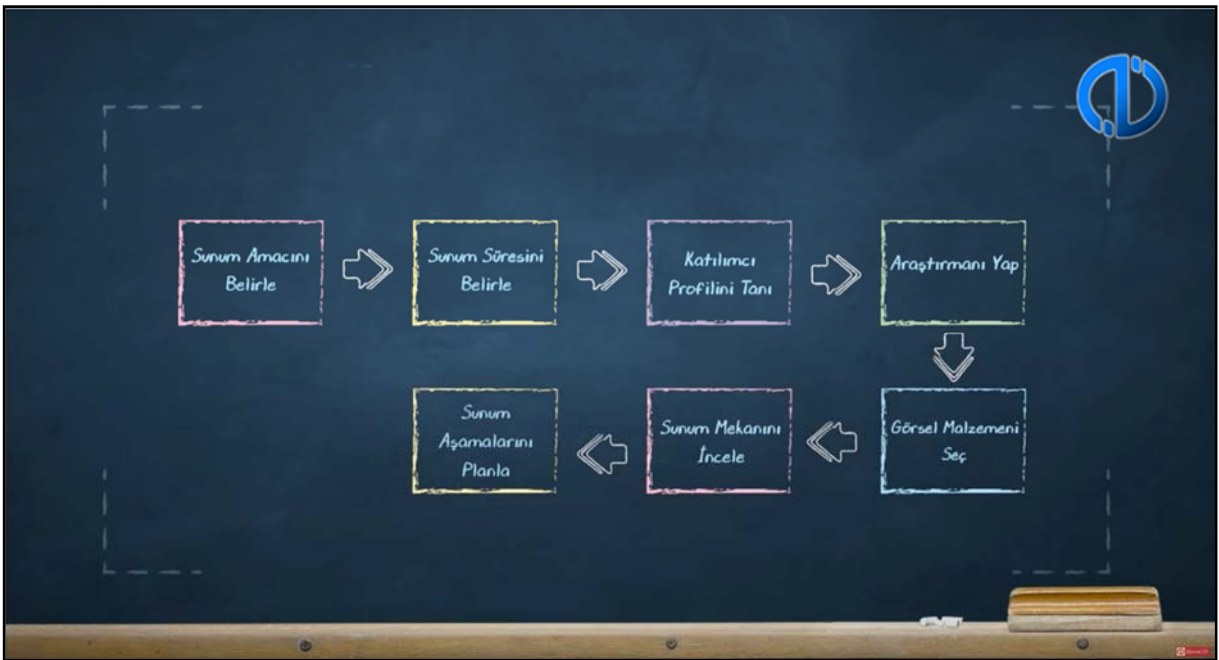
Şekil 5. Ders Videosu Özet Bölümüne Ait Bir Görsel.

Ders Videolarının Sunum, Görsel ve Dekor Tasarımı

Ders videolarının sunumunda, sunucu olarak Anadolu Üniversitesi'nin öğretim elemanlarından, bu alanda uzman ya da becerisi olan kişilerden yararlanılmaktadır. Sunucu seçiminde dikkat edilen noktalar; kamera karşısında rahat olabilmesi, beden dilini etkin kullanabilmesi, sözcüklerin vurgu ve anlam biçimlerini doğru ifade edebilmesidir. Ders videosu ve sunucu eşleştirmesinde, sunucuların fiziksel görünüşü ve ses rengi dikkate alınarak, her bir sunucu için test çekimleri yapılmaktadır. Sunucularda mevsimsel şartları belli etmeyen, izleyicinin dikkatini dağıtmayan ve aşırı resmi ifade oluşturmayan giysi seçimlerine özen gösterilmektedir.

Konu sunumunu pekiştiren ve konunun anlaşılmasını kolaylaştıran görsel seçimlerinde gerçek fotoğraf ve hareketli video kullanılmamaktadır. Öğrencilerin, sunucular tarafından sözlü ifade edilen bilgiyi anlamalarını kolaylaştırmak ve pekiştirmek amacıyla, çeşitli grafik örgütleyicilerden yararlanılmaktadır. Grafik örgütleyiciler; yazılı ya da sözlü ifadelerin çizimleri olarak tanımlanır ve

öğrenen kişiye, var olan bilgi verileriyle konu bilgisi arasında bağ oluşturmada anlamlı bir yapı sağlar. Kavramlar arası ilişkileri gösteren grafiksel bir tasvirde; metnin içeriğini, yapısını ve temel kavramsal ilişkileri açıklayan çizgiler, oklar ve bilginin yeniden ifade edilmişinde bir köprü kurarak öğrenmeyi kolaylaştırır (Bektaş Öztaşkın, 2014). Görsel haritalar olarak da tanımlanan grafik örgütleyiciler; beynin beceri alanlarının tamamının kullanılmasını sağlamakta, düşünmede esneklik oluşturarak yaratıcılığı artırmakta ve öğrenenin bilgiyi bütüncül halde algılamasına yardımcı olmaktadır (Kansızoğlu, 2017). Grafik örgütleyicilerin geneli, yazı karakterleri dahil, basit ve yalın halde tebeşir efektine dönüştürülmektedir. Grafik örgütleyiciler bir yazı tahtası fona yerleştirilerek, geleneksel anlatımla bütünleştirilmesi amaçlanmaktadır (Şekil 6).



Şekil 6. Ders Videosu Görsel Örgütleyicilere Ait Bir Görsel.

Ders videoların hiçbirinde gerçek fiziksel dekor kullanılmamaktadır. Bütün ders videolarında sunucuların kamera kayıtları (çekimleri) yeşil fon önünde yapılmaktadır. Yeşil fon kullanmak ders videosu yapımlarına hız kazandırırken, dekor imalatı ve fiziksel dekorların depolanma sorunlarını da ortadan kaldırmaktadır. Çekim sonrası aşamada ise; dersin konusuna uygun olarak, sunucu fonuna istenilen sanal görsel (dekor) yerleştirilmektedir (Şekil 6). Sunucu fonu seçimlerinde sade, ders konusuyla ilişkili ve durağan görsel yerleşimine dikkat edilmektedir. Bu sayede, öğrencinin mümkün olduğunca ders videosunu oluşturan görsel yapıda, ilgisini sunucuya yönlendirmesi sağlanmaktadır.

Ders Videolarının Çekim ve Kurgu Tasarımı

Tüm ders videolarının çekimleri TV stüdyolarında yapılmaktadır. Çekimlerde istenilen video kalitesinin sağlanabilmesi için, stüdyo kamerası (EFP kamera) yerine dış çekim kamerası (ENG kamera) kullanılmakta ve aydınlatma tekniği yeşil fon çekimlerine uygun olarak yapılmaktadır. Öğrencinin dikkatini dağıtacak tüm uyaranlardan kaçınılarak hazırlanan biçimsel yapıda, ENG kameranın çekim ölçeğine girmeyecek mikrofon tekniği tercih edilmiştir. Böylelikle, sunucuların üzerinde mikrofon görünmesi engellenmiştir.

Ders vidolarının kurgu tasarımı, çekim senaryosundaki akış ve kurgu esnasında ders videosuna eklenebilecek görseller dikkate alınarak yapılmaktadır. Kurgu süreci tamamlandıktan sonra, ders videosuna yerleştirilen sanal fon ile TV stüdyosunda çekimleri yapılan sunucu arasındaki aydınlatma, renk, kontrast ve keskinlik gibi görsel dengelerin sağlanabilmesi için, videoya özel görüntü işleme teknikleri uygulanmaktadır (Şekil 7). Bu sayede ders videosunun görsel kalitesinde bütünlük sağlanmaktadır. (Örnek ders videosu <https://www.youtube.com/watch?v=iCrpru7iEG4> bağlantısından izlenebilir).



Şekil 7. Yeşil Fon Görüntü İşleme Tekniği Örneği.

Sonuçlar

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi kapsamında TV Yapım Merkezi tarafından üretilen ders videolarında, 2016-2017 eğitim-öğretim yılından itibaren yeni bir tasarıma geçilmiştir. Her bir ders videosuna aynı içerik yapısı ve teknik sunum tasarımı uygulanarak, AÖS kapsamındaki ders videolarının öğrencilere sunumunda ortak bir tutarlılık ve standart sağlanmıştır. Böylelikle 2016-2017 eğitim-öğretim yılında 130 ders kitabından 1.687 ders videosu üretilmiştir. 2017-2018 eğitim-öğretim yılı için de planlanan 117 ders ait yaklaşık 950 ders videosunun üretimine başlanmıştır.

Aynı zamanda ÖTAG birimi tarafından ders videoları altyazılı hale getirilerek, AÖS kapsamındaki işitme engelli öğrencilerin de bu videolardan yararlanması amaçlanmıştır. Ders videolarının etkinliğini ve öğrenciyle olan etkileşimini artırmak için videolara soru eklenmesi çalışmaları sürmektedir. Arayüz-öğrenci arasındaki etkileşimi hedefe alan bu çalışma sayesinde, öğrenciler ders videosunu izlerken konuyla ilgili sorularla karşılaşacak ve soruya doğru yanıt verdiği takdirde ders videosu anlatıma devam edecektir. Öğrenci soruya yanlış cevap verdiğinde ise, ders videosu ilgili konu başlığına geri dönerek, öğrencinin soruyla ilgili konuyu tekrar izlemesi sağlanacaktır.

Anadolu Üniversitesi Ders Çalışma Platformu ANADOLUM e-Kampüs Sistemi ve YouTube’da Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi’nin Resmi Kanalı aracılığıyla yayınlanan ders videolarının izlenme ve beğeni istatistikleri ÖTAG tarafından takip edilmektedir. Veriler çerçevesinde, yeni tasarımla hazırlanan ders videoları, AÖS içinde yer alan yan ders malzemeleri arasında ilk sırada yer almaktadır.

Ders videolarındaki bu yeni tasarım; teknik üretim ve öğrenciye olan katkısı olmak üzere ikili bir çerçevede değerlendirilebilir. Teknik üretim çerçevesinde değerlendirildiğinde, yapılandırılan tasarım, üretimi hızlı ve standart bir hale getirmiştir. Üretim süreçlerindeki yoğun iş akışı, etkin ve verimli bir organizasyon yapısını da zorunlu hale getirmektedir. Grafik, senaryo, prodüksiyon sürecinde çalışan ve kurgu ekipleri arasındaki sinerji, üretim süreçlerinin hızlı ve verimli akmasında en önemli etkidir. Videolara olan talep, üretim miktarının artmasına da neden olmuştur. Yapılmakta olan araştırmalar, ders videolarındaki yeni tasarımın öğrenciler tarafından beğenildiğini ortaya koymaktadır. Tasarlanan yeni video yapıları ile öğrenme süreçlerinin desteklenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma, öğrenenlerin heterojen yapısının dikkate alınarak yapılacak olan yeni tasarımların öncülü niteliğindedir. Öğrencilerin sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik ve bilişsel süreçlerinin birlikte analiz edilerek oluşturulacak görsel haritalama ve senaryo yapısının öğrenme süreçlerini olumlu etkileyeceği düşünülmektedir. 2016 yılında Kalkan ve Gürses tarafından yapılan çalışma sonuçları göstermektedir ki, cinsiyet değişkeninin kadınların lehine değişim gösterdiği bölümler Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı, İlahiyat, İnsan Kaynakları Yönetimi, Maliye, Medya ve İletişim, Türk Dili Edebiyatı, Sosyal Hizmetler, Sosyoloji ve Tarih Bölümü iken, erkekler lehine anlamlı olduğu bölümler, Adalet, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Dış Ticaret, Felsefe, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, İktisat, İşletme, Kamu Yönetimi, Konaklama

İşletmeciliği, Lojistik, Spor Yönetimi, Tarih, Uluslararası İlişkiler ve Yerel Yönetimler bölümleridir. Bu çalışma sonucu da göstermektedir ki sadece cinsiyet değişkeni bile tasarım sürecinde önemli bir değişken olarak görülmektedir. Öğrencilerin sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik ve bilişsel süreçlerinin birlikte analiz edilerek oluşturulacak yeni bir tasarım süreci, ileri bir çalışmanın içeriği olarak yapılandırılmaktadır.

Kaynakça

- Aarreniemi-Jokipelto, P. ve diğerleri. (2005). E-Training Practices for Professional Organizations. *Experimenting with Digital Television Learning Environments*. Editörler: Nicholson, Paul ve diğerleri. Kluwer Academic Publishers.
- Bates, A.W. (2014). Teaching in an Digital Age. Free, online book. <https://opentextbc.ca/teachinginadigitalage>. (ss: 191).
- Bates, A.W. (2005). Technology, e-learning and distance education. (ss: 44-45). Second Ed. Routledge Taylor&Francis Group.
- Bektaş Öztaşkın, Ö. (2014). Grafik örgütleyicilerin sekiz türü ile sosyal bilgiler öğretimi: akademik başarı ve başarı yönelimlerine etkisi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(5), 14, 84-85.
- Curabay, Ş., Demiray, E. (2002). 20. kuruluş yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi ve Açıköğretim Fakültesi Eğitim Televizyonu (ETV). *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları*; 721.
- Hrastinski, S. (2008). Asynchronous and Synchronous E-Learning. *Educause Quarterly*, 4, 51-58.
- Kalkan, B., Gürses, G. (2017). Biz'i tanımlarken ötekinin farklılığı: Açıköğretim Sistemi öğrencilerinin cinslerin eşitsizliği çerçevesinde değerlendirilmesi. *AUAD*, 3(1), 160-187.
- Kultura (2015). *The State of Video in Education 2015: A Kultura Report*.
- Kansızoğlu, H.B. (2017). Grafik örgütleyicilerin dil öğretme ve öğrenme alanlarındaki başarıya etkisi: bir meta analiz çalışması. *Türk Eğitim Derneği. Eğitim ve Bilim*, 42(191), 140.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. (ss: 159-160-161-333). Pegem Yayıncılık.
- Mutlu, M.E., Avdan H., İşeri P. (2006). Açıköğretim Televizyon Programlarını internet ortamında yayınlama hizmetinin değerlendirilmesi. *IETC 2006 6th International Educational Technology Conference*.
- Ruhe, V., Zumbo, B. D. (2009). *Evaluation in distance education and e-learning: the unfolding model*. (ss: 251-258). The Guilford Press.
- UNESCO (2002). *Open and distance learning: trends, policy and strategy consideration*. (ss: 3-7).
- Willis, B. (1994). *Distance education strategies and tools*. Editor. University of Alaska System. (ss: 168-172). Educational Technology Publications.

Yazar Hakkında

Hüseyin Selçuk KIRAY



H.Selçuk Kıray, 1992 yılından beri Anadolu Üniversitesi AÖF TV Yapım Merkezi'nde çalışmaktadır. Lisans eğitimini 1992 yılında Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Sinema-TV Bölümünde, 1999 yılında Yüksek Lisans ve 2003 yılında Sanatta Yeterlik eğitimlerini Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Sinema-TV Anasanat Dalında tamamlamıştır. 2005 yılında Anadolu Üniversitesi Porsuk Meslek Yüksekokulu Radyo ve Televizyon Teknoloji Programına yardımcı doçent olarak atanmıştır. Sinema ve televizyon alanında ses kayıt tekniği dersleri vermektedir. Açıköğretim Sistemi'ne yönelik video eğitim programlarının yanı sıra sinema ve televizyon sektöründeki çeşitli yapılarda da görev almıştır. Yönetmenliğini yaptığı belgesel film çalışmaları da bulunan yazar, 2014 yılından beri TV Yapım Merkezi yöneticiliği görevini sürdürmektedir.

Posta adresi : Anadolu Üniversitesi, Yunus Emre Kampüsü, AÖF, TV Yapım Merkezi, 26470, Eskişehir.

Tel (İş) : +90.222.335 05 80/2333

Eposta : skiray@anadolu.edu.tr